

SVENSKA BRANDKÅRERNAS RIKSFÖRBUND

NÅGRA ORD OM
BRANDSIGNALERINGENS
BETYDELSE FÖR
BRANDSKYDDET

AV
C. NORELL

N:r 5

1930
CENTRALTRYCKERIET
YSTAD

407

Några ord om brandsignaleringens betydelse för brandskyddet.

Av brandtelegrafbyggmästare C. Norell.

Effektiva och tillförlitliga anordningar för brandsignalering äro utan tvivel att hänföras till de viktigaste delarna vid ett ordnat brandskydd.

I särskilt hög grad gäller detta för *landsbygden*, som ju i regel har att kämpa med avsevärt stora svårigheter vid ordnandet av ett möjligast effektivt brandskydd. — Jag syftar härvid närmast dels på svårigheterna för erhållande av tillräcklig vattentillgång för bekämpande av en omfattande eldsvåda, och dels på *kostnadsfrågan* beträffande anskaffande av tillräckligt med eldsläckningsmateriel, vilken dock, hur väl man än är rustad, aldrig kan bliva så omfattande och effektiv, att man under alla förhållanden är tryggad, då den röde hanen fått full luft under vingarna, utan gäller det att redan vid första ansatsen till flykt försöka stävja detta hans uppsåt eller m. a. o. kväva elden i sin linda, och sålunda om möjligt förebygga större eldsolyckor. — Detta är ju också huvudändamålet med det organiserade och tidsenliga brandskyddet. Det är för en var uppenbart, att den eld, som ena minuten är möjlig att släcka med en pyttsspruta, en hink vatten eller annat enkelt och billigt släckningsredskap, den andra minuten kan bliva övermäktig och trotsa alla mänskliga ansträngningar för förhindrandet av en katastrofbrand.

Det gäller därför, att även de i brandförsvaret ingående *alarm-anordningarna* äro av den beskaffenhet, och så *utnyttjas*, att en snabb utryckning och därmed snabbt ingripande i det tidigare stadiet av eldsutbrottet kan ernås.

Man skulle härvid kunna säga, att ju mindre utrustning av eldsläckningsmateriel, som står till förfogande, *ju effektivare bör brandsignaleringen vara ordnad*. — Naturligtvis här ej frånsatt att brandorganisationen i övrigt är i överensstämmelse med moderna principer, innefattande bl. a. anordningar för snabb utryckning av brandkårspersonalen, fullgod övning, tidsenlig materiel m. m., vilka faktorer under alla förhållanden måste intimt samverka med varandra och jämsides med brandsignaleringen.

De alarmsystem, som härvid ifrågakomma inom samhällen med ordnat brandskydd, kunna uppdelas i två huvudgrupper,

nämligen anordningar för »offentlig» alarm och anordningar för lokal- eller s. k. »stilla» alarm.

Den förstnämnda gruppen omfattar högljudssignalering med t. ex. sirener, tyfoner, trumpeter, ångvisslor, klämtning m. m., och den andra gruppen utgöres av lokala elektriska signalanordningar, bestående av alarmklockor uppsatta i brandpersonals bostäder och å andra platser, där brandsignal erfordras. Vilket av dessa signalsystem, som är lämpligast, är helt beroende på ett samhälles bebyggelse och därjämte på formen av brandskyddets organisation. Gäller det sålunda ett glest bebyggt och vittomfattande samhälle med en organisation enbart enligt den allmänna brandkårsprincipen, där praktiskt taget varje arbetsför man skall uppådas vid eldsvåda — vare sig ringa eller omfattande —, så måste givetvis den offentliga alarman tillgripas.

Är däremot samhället mera koncentrerat och brandskyddsorganiserat enligt borgarkårsprincipen (den må nu kallas borgarkår, elit- eller frivillig kår) med enligt gällande förordningar fast organiserad personal, vilken har att i första hand ingripa vid ett eldsutbrott eller vid tillbud därtill, så är den *lokala* alarman obetingat att föredraga.

Då emellertid denna organiserade brandstyrka ju i regel utgöres av endast ett fåtal man, så måste enligt lag vid sidan om denna även ingå en efter bestämda grunder organiserad allmän kår, och för vars uppåd den offentliga alarman måste anlitas.

I praktiken finna vi emellertid, att denna kår mycket sällan behöver ingripa, utan är den lilla fasta och välövade brandkårsstyrkan i regel tillräcklig för avvärjande av tillbud och t. o. m. nog för behärskande av rätt så kraftiga brador, varvid samhället sålunda i regel förskonas från den enerverande och för mången säkerligen ytterst uppskakande offentliga alarman, särskilt nattetid.

Nu ligger den frågan nära till hands. Varför äro så få samhällen med borgarkårs- och därmed motsvarig organisation försedda med lokala alarmanordningar? — Ja, på den frågan kan nog givas flera svar, som var för sig kan synas vara fullt logiska och godtagbara. — Så säges bl. a. »Den där borgarkåren etc. få vi aldrig tag i på dagen, ty då är den spridd över hela samhället, och vad tjänar då klockorna i bostäderna till».

Detta kan ju vara riktigt, om så verkligen är förhållandet, att personalen ej kan koncentreras inom vissa arbetsplatser,

såsom inom fabriker, verkstäder m. fl. ställen, där klockor även skulle kunna uppsättas. Men häremot kan invändas, att om det är så illa ställt, att dylik koncentrering ej kan åstadkommas, så torde man i praktiken kunna utgå från, att eldsvådettillbud av svårare art *på dagen* under arbetstid äro mera sällsynta, och om dylika skulle förekomma dessa i regel observeras i så god tid, att faran kan avvärjas med relativt enkla släckningsmedel, eller om så skulle påfordras anlita den offentliga alarmen, vilken på denna tid av dygnet har avsevärt mindre enerverande inverkan på samhället än nattetid. Dessutom är ju i regel kommunikationerna genom telefon och bud för snabba meddelanden tillgängliga på dagen, varigenom en sammandragning av brandstyrkan väsentligt underlättas.

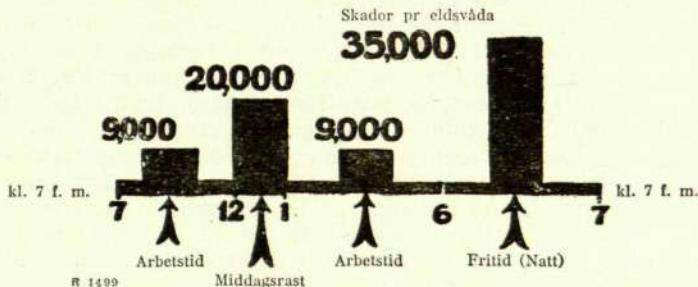
Vid *nattligt* eldsutbrott ställer sig saken helt annorlunda. Då har man att räkna med större brandrisker än på dagen, varför också beredskapen för ett snabbt ingripande bör vara skärpt (Se nedanstående bild!).

Fakta som tala för

vårt bristande vaksamhet, alltså försenad brandalarmering, leder!

Varje industrieldsvåda i Sverige

har under de senaste fem åren i medeltal åstadkommit skador till följande belopp:

Det är förnämligast med hänsyn härtill som den lokala alarmeringen är av största betydelse, och för att därjämte undgå att i onödan — eller åtminstone i första hand — störa hela samhället med den offentliga alarmen.

Även har anförts som skäl mot lokalalarmen, att personalen i fråga ej håller sig hemma efter slutat arbete. Detta ar-

gument torde väl ej få anses äga någon allmännare giltighet. Det är ju här fråga om en organiserad kår eller sammanslutning, som för samhället åtagit sig ett personligt ansvar, vilket väl är en hederssak, som ej kan eller får underskattas.

Bland det mest påtagliga och oftast anförda skälet mot den lokala alarmeringen, är den för brandskyddet i regel så brännande *kostnadsfrågan*. »Vi vill så gärna ha, men ha inga pengar», heter det ofta. Det skall ej bestridas, att en modern och tillförlitlig brandsignalanläggning — om än av blygsam omfattning — kan förefalla rätt så dyrbar. Särskilt gäller detta förhållande för de frivilliga brandkårerna, som ju i stor utsträckning måste vädja till den allmänna offervilligheten för erhållande av medel till anskaffande och underhåll av den för sin uppgift oundgängligen nödvändiga brandmaterielen.

Går man emellertid ut från den reella grunden nämligen den, att, som ovan framhållits, det organiserade brandskyddet är till för att i möjligaste mån förebygga större ellsolyckor och att därvid brandsignaleringen har en ytterst viktig uppgift att fylla jämsides med den tillgängliga eldsläckningsmaterielen, så är ej tvivel om att de härför nedlagda kostnaderna äro väl befogade och till nytta för brandskyddsberedskapen i sin helhet.

För övrigt äro de till synes dryga kostnaderna att närmast betrakta som engångskostnader. De därpå följande utgifterna för underhåll, innefattande bl. a. flyttning av klockor, utbyte av elektriska batterier o. dyl., äro däremot skäligen ringa. — Därjämte är det ju ej heller ovanligt att bidrag kan erhållas från de i samhället intresserade brandförsäkringsbolagen i form av sänkta brandstodsavgifter eller direkt pekuniert understöd.

En art av den »stilla» alarmen, som här ej kan förbigås, är den *automatiska brandsignaleringen*, grundad på onormala temperaturstegringars inverkan på härför särskilt konstruerade alarm-apparater (s. k. termokontakter), vars huvudsakliga uppgift är att tillkännage tillvaron av i tidigare stadier dolda eldsutbrott eller tillbud därtill.

Tyvärr äro dessa skyddsanordningar ännu allt för litet beaktade inom vårt land, och har ej tillmätts den betydelse för brandskyddet som de verkligen förtjäna.

Det är allmänt känt, att många våldsamma eldsvådor härleda sig från dold eld, som kanske pyrt i timmar, ja i dygn, inom slutna rum eller undanskymda svårtillgängliga skrymslen, dit lufttillträdet varit ringa, och ej observerats förrän vid

det våldsamma utbrottet, förorsakat av överhettning och därmed sammanhängande faktorer, såsom sprängda fönster och dörrar m. m., då genom fritt lufttillträde allt i ett ögonblick blir »övertänt», som det så ofta heter i eldsvåde-rapporterna.

Men ha vi till vårt förfogande den lilla pålitliga och *ständigt vakna* väktaren *termokontakten*, genom vilken elden själv och *i sin linda* påkallar sin fiende brandkåren, så har därmed givits möjlighet att avvärja faran och sålunda förebygga en kanske för liv och egendom katastrofartad eldsolycka. Jag tänker här ej allenast på stora och dyrbara industriella anläggningar, varuhus, teatrar, sjukhus, muséer e. a. verk och inrättningar, utan även på själva landsbygden med sina ladugårdar och sammanhängande bostads- och ekonomihus. — Hur ofta läsa vi ej i våra tidningar, eller få vi höra i Radion, hur elden härjat å dylika platser, varvid såväl människor som djur gått till spillo, särskilt de senare. Den som en gång sett en innebränd djurbesättning ligga fastkedjad och förkolnad i sina spiltor, glömmer aldrig denna djupt beklämmande och ohyggliga syn.

Frågan ligger här nära till hands, om ej den automatiska brandalarmen — vilken kan användas såväl separat som i kombination med andra signalsystem — åtminstone i någon mån skulle kunna bidra till en inskränkning av dessa olyckor.

Att brandsignaleringen med därtill hörande apparater och desammas handhavande över huvud taget allt för litet beaktas vid dryftandet av brandskyddsfrågor, kan nog ej bestridas.

Skulle det därför ej vara på tid och lämpligt, att denna så viktiga del av brandförsvaret även bereddes plats i våra föreningsmötenes förhandlingsprogram, och ägnades den uppmärksamhet som rätteligen bör tillkomma densamma? Även denna fråga kanske vore värd vederbörandes uppmärksamhet.

*Anbud och upplysningar beträffande brand-
signalanläggningar tillhandahållas
på anfordran*

I SVERIGE

genom L. M. Ericssons Anläggningsaktiebolag
Kungsgatan 33, Stockholm

I DANMARK

genom L. M. Ericsson Aktieselskab
Studiestræde 24, Kjøbenhavn

I NORGE

genom Elektrisk Bureau A/S
Postbox M. J. 2215, Oslo

I FINLAND

genom Aktiebolaget L. M. Ericsson i Finland
Norra Esplanadgatan 25, Helsingfors